

A reformulación da cuestión provincial en Europa. Estudo dos casos alemán, español, italiano, grego e francés

El replanteamiento de la cuestión provincial en Europa. Estudio de los casos alemán, español, italiano, griego y francés

The replanation of the provincial question in Europe. Study of German, Spanish, Italian, Greek and French cases

LUIS MIGUEL GARCÍA LOZANO

Profesor de Dereito Administrativo
Universidade Carlos III de Madrid
luismiguel.garcia.lozano@uc3m.es

Recibido: 3/04/2019 / Aceptado: 23/07/2019

Resumo: As sucesivas crises económicas ao longo da historia recente de Europa e os intentos por racionalizar a Administración fixeron que recorrentemente se intente reformar as administracións públicas buscando eficiencia e aforro. Algunhas das solucións adoptadas, e que se analizan neste estudo, foron a redución e fusión de administracións, ou directa supresión ou a súa transformación noutras similares. Non todas as experiencias para a reforma das provincias se demostraron igual de satisfactorias, pois no caso español foi moi tímida e, no italiano, mesmo un absoluto erro.

Palabras clave: Provincia, departamento, elección, Administración, competencias.

Resumen: Las sucesivas crisis económicas a lo largo de la historia reciente de Europa y los intentos por racionalizar la Administración han hecho que recurrentemente se intente reformar las administraciones públicas buscando eficiencia y ahorro. Algunas de las soluciones adoptadas, y que se analizan en este estudio, fueron la reducción y fusión de administraciones, o directa supresión o su transformación en otras similares. No todas las experiencias para la reforma de las provincias se han demostrado igual de satisfactorias, pues en el caso español fue muy tímida y, en el italiano, incluso un absoluto error.

Palabras clave: Provincia, departamento, elección, Administración, competencias.

Abstract: The successive economic crises through out the recent history of Europe and the attempts to rationalize the administration have made recurrent attempts to reform Public Administrations seeking efficiency and savings. Some of the solutions adopted and, which are analyzed in this study, were to reduce and merge administrations, deletion or impersonation by similar ones. Not all the experiences for there form of the Provinces have proved equally satisfactory, because in the Spanish case it was very timid and, in the Italian, even an absolute error.

Key words: County, department, election, Administration, competencies.

Sumario: 1 Introducción. 2 As medidas europeas para a reorganización, racionalización e simplificación administrativa. 3 Aires de reforma nas administracións provinciais. Os casos máis preponderantes en

Europa. 3.1 A situación en Europa. 3.1.1 A República Federal Alemá. 3.2 A tímida reforma española. 3.3 A frustrada reforma italiana. 3.4 O caso grego. 3.5 Os intentos de redución francesa. 4 Conclusións. 5 Bibliografía. 6 Xurisprudencia.

1 INTRODUCCIÓN

Os momentos de crise adoitan ser ocasións que aproveita o poder político para realizar cambios con que intentar outorgar algunha solución aos problemas que contribuíron a desencadeala. Na actualidade, unha ollada ao panorama europeo fainos ver que moitos dos Estados da Unión se viron obrigados a activar procesos e iniciativas legislativas para obter unha clara simplificación das estruturas administrativas¹. Estas medidas intentan dar unha resposta ás necesidades de aforro impostas desde a Unión Europea –UE–, co fin de ofrecer unha solución a curto ou medio prazo para a crise económica que comezaba a asolar Europa.

Deste xeito, buscábase acometer adaptacións das administracións públicas cunha clara vontade simplificadora, coa que, por un lado, evitar as duplicidades que marcaban gran parte das estruturas administrativas nacionais e, por outro, incentivar un importante aforro para os orzamentos nacionais por medio da supresión de órganos ou unidades administrativas ou mesmo de administracións, como se verá no caso local.

Non obstante, durante moitos anos acusouse a Administración dos países europeos de inmovilismo, instrumentalización, bloqueo, burocratización, multiplicación e incapacidade resolutive². Esta circunstancia foi unha constante en case toda a Europa continental, xa que, malia seren países diversos e sistemas distintos, teñen problemas comúns a resolver³, dado que a limitación dos recursos orzamentarios é algo común a todos os Estados do mundo⁴.

Os recursos supoñen algo restrinxido e unha cantidade determinada e acoutada ligada aos ingresos reais do Estado. A iso engádese que o aparato goberno-administrativo adoita absorber unha porcentaxe moi importante dos orzamentos estatais⁵, co que a racionalización da Administración para outorgarlle un eficaz funcionamento se impón necesariamente.

Neste estado de cousas, aprobáronse nos principais países da nosa contorna cultural e política unha serie de medidas de adaptación do conxunto goberno-Administración. Estes cambios non resultaron unha iniciativa illada, senón que se inscriben no seo dunha tendencia internacional promovidos pola Unión Europea. O dito programa busca redimensionar a Administración pública por medio da redución dos organismos e entes inservibles que supoñan unha duplicidade institucional e a reasignación de competencias á persoa xurídica que poida desenvolve-la con garantías dunha maior eficacia e sobre todo eficiencia.

Nalgúns países, estas medidas foron acompañadas de numerosa normativa, como foi o caso italiano, onde se aprobou lexislación moi diversa co fin de proceder a facer patente este cambio⁶. Italia foi o último dos países en unirse a esta lista, pero anteriormente xa se adoptaran medidas modificadoras en Estados como Alemaña, Portugal, Grecia ou España, por citar algúns.

A reforma da Administración foi unha constante na evolución histórica dos Estados, marcando en ocasións o devir da propia nación. Tras a abolición do *Ancien Régime*, produciuse a case imposición en toda Europa do sistema francés, con base na configuración administrativa dos dous niveis tradicionais que eran o Estado e a institución dun municipio para cada comunidade territorial⁷. Entre eles intercalouse o “departamento” como circunscrición intermediaria de cara á Administración do Estado e como elemento unificador da colectividade local.

En opinión do profesor Vandelli, buscábase a representación da Administración estatal en niveis inferiores, constituíndo deste xeito unha circunscrición esencial para o exercicio da acción

administrativa⁸. A evolución orgánica foi continua ao longo dos dous últimos séculos ata o punto de cursarse unha redución, como se dará conta no oportuno apartado deste estudo.

Pero estes cambios aceleráronse nas últimas décadas en moitos países. Concretamente en España nunha época máis recente foi notable a evolución suscitada tras a aprobación da Constitución de 1978, que derivaron en posteriores programas reformistas⁹ que non buscaban outra cousa que a descentralización do poder e o traspaso de competencias aos entes autonómicos co fin de poder achegalo á cidadanía, restando a sensación de afastamento que daba o excesivo centralismo do réxime franquista.

Do mesmo xeito e nun momento similar, sucedeu en Alemaña un proceso paralelo dirixido a consolidar unha repartición de competencias entre o *Bund* e o *Länd*, dando así cumprimento ao artigo 30 da Constitución alemá¹⁰. Recordemos que os *Länder* teñen atribuída a competencia lexislativa, polo que poden legislar de calquera materia, salvo aquelas exclusivas da Federación¹¹.

Tamén o caso inglés de man do primeiro ministro Anthony Blair chamou moito a atención, ao buscar unha reorganización íntegra do Estado co fin de racionalizar e modernizar a Administración que crecera sen medida a causa das exixencias normativas da Unión¹². Con esta reforma, entre outras cousas, intentábase *“reducir as funcións administrativas, redución das dimensións administrativas, redeseño dos procesos de decisión, introdución do cálculo económico e da comparación de custos, e atribución a privados de competencias públicas”*¹³.

Como xa se dixo, non foron únicos os casos de España, Alemaña ou Reino Unido. Este movemento europeo de reasignación ou reequilibrio competencial, pero xa nun momento ulterior, tamén viu a luz en Italia por medio da reforma constitucional do título V no ano 2000, realizada baixo a guía e tutela do ministro Franco Bassanini¹⁴. Con esta modificación pretendíase implantar unha reforma do sistema territorial co fin de producir unha *“ampla devolución de poderes, funcións, competencias administrativas e normativas, e relativas aos recursos humanos, financeiros e patrimoniais ás administracións locais, rexionais e aos entes funcionais territoriais, aplicando unha serie de principios [...] a lei define as materias reservadas só ao Estado, prevendo para o resto que a devolución comprenda todas as funcións e competencias relativas ao coidado dos intereses e á promoción do desenvolvemento das comunidades rexionais e locais”*¹⁵.

Sen prexuízo diso, xa no momento embrionario da reforma Bassanini, o profesor Cassese reclamaba que se obrase unha reforma que racionalizase a Administración italiana como agora se fixo a causa da crise económica¹⁶, o que demostra o atraso que en moitas ocasións levan este tipo de modificacións, non por falta de vontade, senón simplemente por falta de viabilidade política ou de imposibilidade de implantación no momento en que se propoñen.

Non debemos esquecer que a sustentabilidade económica dos Estados membros se converteu en algo básico para promover o progreso económico e o equilibrio social sustentable, como defende Giancarlo Vilella¹⁷. De feito, apunta que o Tratado de Maastricht atribuíu importancia constitucional aos principios económicos¹⁸. Ao seu modo de ver, as tres características constitucionais da Europa económica son a harmonía, o equilibrio e a sustentabilidade para solucionar os problemas de compatibilidade e libre mercado¹⁹.

Tendo en conta todo iso e a crise apremante que asolaba a eurozona, impúxose unha tendencia política que buscaba a simplificación da Administración pública, para evitar a duplicidade e as ineficacias económicas que derivan dun organigrama excesivamente grande e sobredimensionado, que non achegaba tampouco unha racionalidade e nin moito menos unha eficacia á hora de actuar a Administración pública.

2 AS MEDIDAS EUROPEAS PARA A REORGANIZACIÓN, RACIONALIZACIÓN E SIMPLIFICACIÓN ADMINISTRATIVA

A contención no gasto e o equilibrio orzamentario son dúas características –e case exixencias– que levan presidindo desde hai anos a Unión Europea. No entanto, o pouco desenvolvemento do sistema de supervisión orzamentaria dos Estados membros que tiña a Unión ata o ano 2011 fixo que os controis non fosen todo o eficaces que se esperaba de cara a “*alertar [...] da deterioración das economías nacionais*”²⁰.

Os procesos de control que levaba a cabo a UE simplemente se dedicaban a supervisar o déficit orzamentario dos Estados e a exixir unha corrección ou contención. Co fin de evitar a indisciplina fiscal que, segundo o profesor Wyplosz, foi unha das causas da crise²¹, unido ao excesivo gasto dos Estados da Unión, viuse abocada a crear un mecanismo de socorro dos seus membros para evitar a súa quebra e darlles unha viabilidade digna²². En consecuencia, desde a Unión impúxose un programa de aforro e medidas limitativas orzamentarias co fin de adecuar o gasto ao ingreso real previsto polos Estados.

Moitas foron as medidas aconselladas, particularizándoas ao caso de cada país segundo as necesidades que tivese e a realidade económica deste. Non obstante, houbo unha medida bastante estendida, como era o redimensionamento da Administración pública co fin de evitar duplicidades e sobrecostos innecesarios que cargasen de gastos inasumibles os orzamentos estatais²³.

Nos informes elaborados coas recomendacións realizadas aos Estados, a UE adoitaba incluír case obsesivamente a privatización de determinados servizos públicos, ou mesmo de partes do complexo da Administración. Así pois, promovíase unha volta atrás por medio da recentralización de moitas das competencias en mans dos entes territoriais inferiores ou, mesmo, directamente a eliminación de demarcacións ou simplificación administrativa por medio da evolución.

3 AIRES DE REFORMA NAS ADMINISTRACIÓNS PROVINCIAIS. OS CASOS MÁIS PREPONDERANTES EN EUROPA

3.1 A situación en Europa

A evolución das administracións foi notoria ao longo dos 15 séculos que percorremos desde a caída do Imperio Romano. Desde que comezan a conformarse os actuais territorios e as súas administracións, estas foron evolucionando notablemente ata a súa actual configuración.

Así, deste xeito temos numerosos exemplos para analizar, pero imos optar polos máis recentes ou significativos.

3.1.1 A República Federal Alemá

Tras a unificación alemá no ano 1989, as reformas na Administración da Federación foron constantes²⁴, baseadas na Lei fundamental de Bonn de 1949²⁵. De feito, dispónse que o ordenamento constitucional de “*cada singular Land debe ser conforme cos principios do Estado de dereito republicano, democrático e social baseándose na Lei fundamental*” no seu artigo 28.1²⁶.

A situación actual do organigrama político-administrativo alemán, e sobre todo nos grandes estados, divídese en cinco niveis, a saber: Federación, *Land*, *Regierungsbezirk*, *Kreis* para finalizar no municipio –*Stadt*–. Nos *Länder* máis pequenos podemos atopar a falta do nivel relativo ao *Regierungsbezirk*, chegando mesmo a albergar os niveis de federación e de *Stadt*, como sucede no caso das cidades-estado²⁷.

Non obstante, se algo resulta bastante característico e connotativo na organización administrativa alemá é a súa variedade.

A creación do mercado único europeo en 1992 levou á instauración dunha competencia económica primeiro entre as propias rexións alemás²⁸ e despois co resto de países. Do mesmo xeito, unha maior exigencia de igualdade entre as rexións²⁹ fixo que desde o ano 1997 se viñese defendendo unha profunda reforma do sistema administrativo alemán.

Non obstante, a multiplicación orgánica xa relatada, xunto ao crecemento demográfico e as novas relacións co sector privado, depararon nos últimos anos o cambio da importancia de determinadas administracións federais en opinión do profesor Schefold³⁰, e a crise actual que evidenciou as ineficacias económicas do sistema desembocou en que esta reforma buscase unha simplificación do organigrama público.

A acentuación das privatizacións en diversos sectores como o postal, o ferroviario ou as telecomunicacións subtraeron competencias que antes estaban en mans dos entes locais. Do mesmo xeito, a transformación de determinados órganos públicos en axencias como o Instituto Federal do Traballo³¹ é outro exemplo do descenso da importancia da Administración en determinados sectores sociais.

Nun principio, a reforma da República Federal ía comezar a nivel dos *Länder*, a través da fusión dos máis pequenos, pero a creación doutros novos na Alemaña occidental frustrou esta posibilidade.

Algo similar aconteceu coa reforma municipal, que, malia a redución dos máis de 24.000 municipios en 1960³² a pouco máis de 8.500 municipios, se viu truncada. A anexión da Alemaña oriental e a creación de novos entes levaron a que no ano 2011 se chegase aos 11.292 concellos³³.

Outra proposta de reforma municipal foi a colaboración administrativa entre concellos. Non obstante, esta posibilidade foi amplamente discutida, ata chegar á Corte Constitucional de Schleswig-Holstein, a cal finalmente decidiu que a delegación de competencias municipais a entes creados a través de fusións de municipios *“non lexitimadas directamente por cidadáns violaría o principio democrático”*³⁴.

Finalmente, adoptouse unha reforma baseada no desenvolvemento de niveis secundarios de autonomía como o *Kreis*, entendéndoo como nivel intermedio entre o *Regierungsbezirk* e o municipio, dotándoo dunha maior condición de centro de autogoberno e da Administración, conseguindo así acentuar a descentralización do *Land* e diminuíndo a fortaleza doutras administracións do nivel superior, como é o citado *Regierungsbezirk*³⁵. A este respecto, delegáronse importantes competencias, como a policía, a coordinación das autonomías e dos concellos³⁶, que tivo consecuencias moi satisfactorias.

3.2 A tímida reforma española

Tras a STC español 103/2013, do 25 de abril, pola que se declaraba inconstitucional parte da última reforma da Administración local³⁷, e as medidas aconselladas pola Unión Europea, España decidiu acometer unha nova reforma, para o que acolleu unha liña similar á alemá. En consecuencia, as Cortes Xerais aprobaron a Lei 27/2013, do 27 de decembro, de racionalización e sustentabilidade da Administración local.

Con esta lei, a nova norma non realizou modificacións sensibles nos órganos como si se deu na anterior reforma de 2003. Non obstante, as Cortes españolas si realizan unha ampla modificación de toda a Administración en niveis inferiores ao autonómico, buscando un claro aforro orzamentario, para o cal opta por obrar un axuste e redistribución de competencias que

pasaron ás autonomías ou ás provincias. Do mesmo xeito, desenvolve a regulación da delegación de competencias á que a regulación da Lei de bases do réxime local de 1985 dedicaba só os apartados 1 e 3 do artigo 7.

En canto aos municipios, a actual normativa cambiou a redacción do artigo 25 da Lei de bases, onde se eliminaron as competencias que podían executar estes asignando algunhas delas á provincia e outras directamente á comunidade autónoma. Neste último caso, deixan de ser competencia dos municipios a cooperación coa Administración para só exercer a vixilancia fronte ao absentismo escolar, ou o control de medio ambiente rural, conservando o medio urbano. Pola súa vez, as competencias sobre servizos sociais³⁸, control sobre a alimentación e bebida ou mercados foron tamén absorbidas pola comunidade autónoma.

Doutro xeito, a provincia engrosou as competencias que xa tiña atribuídas coa coordinación de determinados servizos de municipios que non superen os 20.000 habitantes en materias que antes eran propias dos concellos, como son o tratamento de residuos, auga potable, a limpeza viaria, acceso a poboacións, pavimentación de calzadas ou a iluminación viaria.

Neste caso, a provincia faralle unha proposta ao Ministerio de Facenda do modo en que desenvolverá o servizo, ben a través da propia deputación, ben por medio dunha mancomunidade ou consorcio –art. 26.2.2–. A corporación municipal deberá pagarlle á primeira o custo do servizo prestado, pero se un singular municipio pode desenvolver o servizo afectado cun aforro maior, o cal debe demostrar previamente, a execución da competencia atribúeselle a este último –art. 26.2 terceiro parágrafo–. Este sistema competencial de “sobe e baixa”, segundo o noso punto de vista³⁹, non o criamos moi serio hai anos, pois agredía a autonomía local defendida pola Constitución. Esta perspectiva foi confirmada pola Sentenza do Tribunal Constitucional número 111/2016, do 9 de xuño, pola que se resolvía o Recurso de inconstitucionalidade interposto pola Junta de Andalucía con número 1959/2014⁴⁰.

Pola súa vez, desenvolveuse o sistema de delegación competencial regulado no artigo 27 da Lei de bases do réxime local, segundo o cal agora a delegación que se realice aos municipios deberá ser aprobada por lei das Cortes ou Parlamento autonómico en cuestión e, só poderán delegarse certas competencias descritas no artigo 27.3 do mesmo texto básico de acordo coa súa última reforma.

Como era de esperar, as competencias agora delegables correspóndense con aquelas materias que antes tiñan atribuídas os propios entes municipais, e recentralizáronse a un nivel superior, asignándoas ás comunidades autónomas. Algunhas delas son: control da contaminación ambiental, protección do medio rural, servizos sociais⁴¹, creación e xestión de escolas e gardarías⁴², e xestión de estruturas culturais e deportivas propiedade da comunidade autónoma.

Non obstante, o artigo 27.6 declara a nulidade da delegación, malia realizarse por lei, se non foi acompañada da correspondente transferencia económica desde o orzamento da Administración que obre a delegación, debendo ser feita por un período nunca inferior a cinco anos –art. 27.1.2 Lei de bases–. Do mesmo xeito, derrógase o artigo 28 da Lei de bases, polo que se lle prohibía a un concello que execute competencias que non ten expresamente atribuídas ou delegadas, rematando deste xeito coa atribución tácita competencial.

Así as cousas, a Lei 27/2013 modificou a regulación para a creación de novos municipios no seu artigo 13. Esta reforma foi introducida no debate parlamentario, xa que non constaba no proxecto aprobado polo Consello de Ministros. Segundo a nova regulación, para crear un municipio requírese que teña unha poboación superior a cinco mil habitantes no territorio, que teña sustentabilidade económica, requirindo os informes do Consello de Estado ou da Rexión,

da Administración con potestade económica sobre o territorio, do municipio de que depende o territorio que se quere segregar e da Administración xeral do Estado.

Na nosa opinión, si debemos engadir que esta nova normativa vai contra a competencia exclusiva atribuída ás autonomías que consagra nas súas mans o desenvolvemento do réxime local no seu territorio, previsto nos artigos 148.1.2.º e 149.3 CE, concordantes, e nos seus correspondentes estatutos.

No mesmo nivel de autonomía local, refórmase a posibilidade de fusión de municipios outorgando unha nova regulación que foi introducida no debate parlamentario, desenvolvendo o réxime que estaba considerado no artigo 13.3 e que agora vén modificado e desenvolvido coa inclusión dos apartados 4, 5 e 6. Cando a unión de municipios se leve a cabo, a lei propón que as antigas demarcacións poidan manter a súa existencia como entes inframunicipais, aínda que non gozarán de personalidade xurídica –art. 13.4.2. c–. Do mesmo xeito, esta nova regulación pode atentar contra as competencias de desenvolvemento legislativo que teñen atribuídas as autonomías a través dos seus estatutos.

A última gran reforma territorial que fixo a Lei 27/2013 foi a derogación dos entes inframunicipais. Na lexislación existente a nivel autonómico recibiron nomes moi diversos, como pedanía, parroquia, aldea, etc. Porén, co fin de obter un aforro orzamentario dos municipios –ou ás veces un incremento nos orzamentos do municipio por medio da absorción dos que manexaban estes entes–, o lexislador nacional decidiu suprimir este tipo de ente local por medio da derogación expresa do artigo 45 que o regulaba na Lei de bases do réxime local.

Aínda que esta supresión non viña no proxecto aprobado polo Consello de Ministros, senón que foi introducida no debate parlamentario, si prevía a derogación da personalidade xurídica destes entes. O lexislador decidiu trasladar a previsión dos ditos entes sen personalidade xurídica inframunicipais ao artigo 24 bis. Malia iso, a disposición transitoria 4.ª reconece todos os entes locais inframunicipais existentes no momento da aprobación da reforma e que tiñan personalidade xurídica propia.

Esta reforma tan incisiva ademais tiña previsións orzamentarias e relativas ao persoal público, pero por non ser de interese neste punto non versamos sobre iso. Malia ser certo que foi bastante limitativa da autonomía local e contra o desenvolvemento normativo das autonomías e libre configuración da Administración local, con ela apuntalábase a institución provincial, ata agora abocada á súa desaparición e posta en dúbida con bastante frecuencia, seguindo un camiño similar ao alemán, ao fortalecer unha institución intermedia, pero diversa, de tal maneira que se diminuíu a carga competencial da institución situada a nivel máis inferior e, polo tanto, máis próxima ao cidadán.

Neste mesmo sentido pronunciouse o noso Tribunal Constitucional na Sentenza número 41/2016, do 3 de marzo, ao incluír o órgano da comunidade autónoma que debía acordar a disolución na disposición transitoria cuarta, apartado 3.º

Non obstante, todas as prevencións tomadas polo lexislador non favoreceron en ningún momento a fusión de municipios, senón máis ben todo o contrario, pois continuáronse creando outros novos, chegando a practicarse unha auténtica insumisión a esta lei.

Do mesmo xeito, o movemento popular en favor da supresión das provincias, e que acolleu algún partido como Ciudadanos entre as súas propostas políticas, non tivo ao final traslado á vida política, nin reflexo ningún na reforma legal sobre a que falamos.

3.3 A frustrada reforma italiana

A reforma da organización administrativa italiana comezou co Goberno de Monti, que aprobou o Decreto lei número 95, do 6 de xullo de 2012, *di riordino delle province*, e reconvertido na Lei número 135, do 7 de agosto de 2012. Esta normativa buscaba a redución do gasto nestes entes –arts. 4 e 5– e a racionalización do patrimonio público –art. 3–. Do mesmo xeito, con esta regulación pasábase de 86 a 51 provincias, co que ademais se suprimían os seus órganos de goberno⁴³.

Estas medidas resultaron insuficientes, o que levou o Parlamento a aprobar a Lei número 56, do 7 de abril de 2014, sobre *disposizioni sulle città metropolitane, sulle province, sulle unioni e fusioni di comuni*. Con ela derrógase a provincia, quedando á espera da reforma constitucional⁴⁴.

Pero, mentres se levaba a cabo a dita supresión constitucional, dispúxose un réxime transitorio segundo o cal se abole a Xunta Provincial e o presidente do ente sería un alcalde elixido entre os seus iguais dos municipios da demarcación, co que se compatibilizan as figuras de alcalde e presidente da provincia.

Do mesmo xeito, os membros do Consello Provincial xa non serían elixidos polos cidadáns, senón que se copia o sistema español, pasando a ser os alcaldes e os conselleiros do concello⁴⁵ os que o farán.

A nova norma reforza e posibilita as *unioni dei comuni*⁴⁶ e a utilidade das cidades metropolitanas e dos entes territoriais de área basta⁴⁷ que se viron altamente desenvolvidos.

O poder municipal italiano sempre foi importante, e isto levou a evitar por todos os medios unha fusión de dous ou máis municipios. As reformas emprendidas polos distintos gobernos italianos ían dirixidas a iso e, aínda que coa provincia se conseguiu, non se tivo o mesmo resultado cos municipios; máis ben ao contrario, xa que se crearon as novas cidades metropolitanas e, en consecuencia, déuselle máis poder á nova metrópole cos novos estatutos que se foron aprobando en desenvolvemento da Lei número 56, do 7 de abril de 2014.

Hoxe en día xa se constituíron todas as cidades metropolitanas previstas na lei e algunhas máis das exixidas no texto, chegando ao número total de 15, téndose aprobado o seu estatuto propio.

Non obstante, a reforma da provincia quedou inconclusa. O intento do lexislador de 2014 ía dirixido á absoluta supresión destas, para o cal se requiría a modificación do título V da Constitución italiana. Dentro do proxecto de reforma da Carta magna prevíase a desaparición das provincias para verse substituída polas cidades metropolitanas.

Malia iso, o Referendo de decembro de 2016 non foi favorable ao proxecto e a reforma provincial quedou inconclusa, coexistindo actualmente dúas organizacións que nalgúns lugares actúan de xeito paralelo, como son a provincia tradicional e a cidade metropolitana.

3.4 O caso grego

A continuación examinaremos o caso grego, que, como se verá, non se aparta moito dos anteriores. As grandes crises sufridas polo país levárono a expor a posibilidade dunha redución de administracións no seu nivel local. Así as cousas, formuláronse dous programas de reforma nos anos 1997 e posteriormente en 2010⁴⁸, tras as recomendacións europeas. Antes de levarse a cabo o primeiro dos programas, Grecia tiña ao redor de 5.825 municipios con pouca ou moi pouca autonomía, xa que sufrían dun importante centralismo por parte do Goberno do Estado, malia que os alcaldes fosen elixidos directamente polos cidadáns como no resto de Europa⁴⁹.

Na primeira das datas mencionadas, o Goberno do Estado redactou e aprobou o plan Kapodistrias co fin de realizar concentracións de municipios, o que contribuíría a facer deles

administracións máis fortes e máis aptas para a modernidade á que se enfrontaba o Estado⁵⁰. Iso supuxo, en palabras do profesor López Ramón, pasar dos 5.825 municipios orixinais a 1.033, o que se plasmou nunha redución importante.

Do mesmo xeito, dez anos despois a importantísima crise en que caeu Grecia, e da que aínda non se recuperou, levou a Unión Europea unha vez máis a cursar recomendacións en relación coa fusión de municipios e a redución do número de administracións, como xa se expuxo anteriormente. Neste sentido, no ano 2007 o Goberno grego presentou o proxecto Kallikratis, polo que se prevía a redución do número de municipios, utilizando como razóns fundamentais a modernización da Administración, a redución dos custos orzamentarios, a adaptación á nova Europa dos entes futuros que xurdisen, potenciando así a descentralización⁵¹.

Sen prexuízo diso, ninguén pode obviar que a razón principal era o aforro orzamentario que se pretendía por parte da Unión. Así pois, o resultado final foi a concentración en 2010 dos municipios ata chegar a uns 325 distribuídos en 74 unidades periféricas, que substitúen as antigas prefecturas e, que, pola súa vez, se atopan contidas en 7 periferias⁵².

3.5 Os intentos de redución francesa

Dentro da nosa análise, o último caso sobre o que versamos é o francés. A crise económica afectou tamén a Francia, o que levou o Executivo contemporáneo que naquel momento presidía Manuel Valls a adoptar unha serie de medidas seguindo as recomendacións do informe de 2012 da Unión⁵³. Esta medida foi impulsada polo seu ministro de Economía, Emmanuel Macron, hoxe presidente da República Francesa.

Dentro do programa que deseñou, contemplouse dar unha nova estrutura rexional ao país, baseada na redución do número de rexións desde as 22 existentes a 14 ou 13⁵⁴. Do mesmo xeito, dentro deste programa propónse a conexión e interrelación de cidades e núcleos lindeiros co fin de compartir servizos⁵⁵, o que suporía un aforro considerable en competencias locais.

Así mesmo, incluíuse a supresión dos Consellos Xerais Departamentais, creados por Napoleón. Na actualidade hai 101 departamentos cos seus correspondentes consellos e a pretensión do Goberno foi suprimilos na súa totalidade desde a súa aprobación ata o ano 2021⁵⁶.

Igualmente, pretendeuse elevar o número de habitantes exixidos para a unión de municipios ata os 20.000⁵⁷, pero recordando o mesmo éxito que no seu momento tivo unha medida similar do xeneral Charles de Gaulle. Finalmente, con data do 2 de xuño presentouse o novo mapa rexional, aprobando na Asemblea Nacional Francesa a primeira parte da súa tramitación⁵⁸, e finalmente a lei pola que o territorio francés pasaba a estar reducido a 13 rexións no continente europeo, ás que hai que engadir 5 nos territorios de ultramar que aínda posúe, o que ascende a unha división de todo o territorio nacional en 18 rexións, o cal levou a reducirse en 9. Esta lei foi aprobada o 23 de xullo de 2014 pola Asemblea Nacional, aínda que despregou os seus efectos desde o primeiro de xaneiro de 2016⁵⁹.

As rexións francesas compóñense de dúas asembleas ou consellos: o Consello Rexional, como asemblea deliberante, e o Consello Económico, Social e Ambiental da rexión como órgano colexiado onde se reúnen os principais representantes da rexión nos ámbitos que dan nome ao propio órgano.

4 CONCLUSIÓNS

Á vista deste exame e tendo afondado nas reformas destes países examinados, tomándoos como exemplo da evolución europea, podemos concluír:

Primeiro. A situación económica europea levou consigo un programa de simplificación administrativa e redistribución competencial auspiciado pola propia Unión. Malia iso, a realidade política e gobernativa de cada Estado favorece a existencia dunha organización diversa en cada nación. Esta circunstancia implica a imposibilidade de pór en marcha as mesmas medidas para todos os casos, tendo en conta a diversidade organizativa duns países a outros.

A simplificación administrativa ten, desde logo, efectos positivos, tales como eliminar a disparidade ou facilitarlle ao cidadán atopar a estadía axeitada, axudándolle a desenvolverse entre os organismos públicos, e identificar o órgano competente.

Segundo. Non obstante, o anquilosamento administrativo que sufriu Europa desde hai séculos foi unha das razóns dadas pola doutrina para facer ver a necesidade de actualización do sistema organizativo de cada Estado. Doutro xeito, a recentralización de competencias que promove a Unión, e que está a ser aceptada de bo grao polos Estados membros, non ten en conta a diseminación da poboación duns e outros países, o que contribuirá a dificultar a relación entre os administrados e os poderes públicos.

Terceiro. Así mesmo, a Unión obvia as peculiaridades organizativas e históricas de cada Estado que contribuíron á conformación do actual sistema co cal se organizan. A imposición xeneralizada dunha serie de consideracións e medidas a todos os Estados pode ser mesmo contraproducente, xa que non se respectan as particularidades propias de cada nación. Esta circunstancia consagra as ditas medidas programáticas como erróneas, dado que, aínda que poden levar consigo o aforro económico, conducen ao distanciamento entre cidadáns e poderes públicos e dificulta os fins propios da Administración abocada ao servizo público.

Pola súa vez, ese feito supón non respectar a organización interna de cada Estado e a idiosincrasia propia, actuación que fai quebrantar por parte da Unión un dos seus principios institucionais fundamentais.

Cuarto. Do mesmo xeito, podemos concluír que non todas as medidas e tendencias impostas serven ou poden implantarse en todos os países europeos. Conviría ter en conta as diferenzas organizativas á hora de facer recomendacións organizativas por parte da Unión. Igualmente, cada Estado debiera ter a liberdade de aceptar as medidas que desde a Unión se programasen, de maneira que non se pode impor unha mesma medida para países con sistemas moi diverxentes.

Como se demostrou, as medidas adoptadas e implantadas case relixiosamente, sen posibilidade de matiz ou discusión, revélanse ineficaces, como foi o caso de Italia, que antes de achegar unha solución consagrou un novo problema.

5 BIBLIOGRAFÍA

AA.VV. 2014a. «Manuel Valls propone reducir a la mitad el número de regiones francesas», *Diario el Confidencial* (8 de abril de 2014). Disponible en: http://www.elconfidencial.com/mundo/2014-04-08/manuel-valls-propone-reducir-a-la-mitad-el-numero-de-regiones-francesas_113688/ (24 de maio de 2019).

AA.VV. 2014b. «Los diputados de Francia aprueban la reducción del número de regiones de 22 a 13», *Diario 20 Minutos* (23 de julio de 2014). Disponible en: <http://www.20minutos.es/noticia/2200949/0/diputados-francia/aprueban-reduccion-regiones/de-22-a-13/> (24 de maio de 2019).

AA.VV. 2014c. «Les députés adoptent le projet de loi de réforme territoriale», *Le Monde* (23 de xullo de 2014). Disponible en: https://www.lemonde.fr/politique/article/2014/07/23/les-deputes-adoptent-le-projet-de-loi-de-reforme-territoriale_4461747_823448.html (11 de xuño de 2019).

Bassanini, F. 1998. *Tendenze delle Riforme Amministrative*. Bologna: SPISA e Istituto Italiano di Scienze Amministrative.

Berardi, G. 2013. «Politiche comunitarie nell'ambito della spesa pubblica», *Stato e Regioni nella politica per il contenimento della spesa per la crescita*. Bologna: Bononia University Press.

- Cabrera Hernández, F.J. 2013. «Nuevos instrumentos para la Gobernanza económica en la Unión Europea: el procedimiento de prevención y corrección de los desequilibrios macroeconómicos-PDM», *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, 44: 63-100.
- Cassese, S. 2000. «Per la nuova gestione Pubblica», en G. Gardini (coord.), *Modernizzare l'Amministrazione Pubblica. Il Libro Bianco del Regno Unito*. Bologna: CLUEB.
- Cassese, S. 1998. *Lo Stato italiano e la sua riforma*. Bologna: CLUEB.
- Chiti, M.P. 2003. *Mutazioni del Diritto Pubblico nello Spazio Giuridico Europeo*. Bologna: Editrice CLUEB.
- Denninger, E. 1999. *1998: Tendenze del Federalismo in Germania*. Bologna: CLUEB.
- Ewing, K.D. 1999. *The funding of political parties: Europe and beyond*. Bologna: CLUEB.
- Font I Llovet, T. 1998. *El Estado de las Autonomías en España: Reciente Evolución*. Bologna: Università di Bologna.
- García Lozano, L. 2015. *Remodelación de la Administración Municipal en Europa*, en A. Pérez Miras, G.M. Teruel Lozano e E.C. Raffiotta (dirs.), *Constitución e integración Europea. Forma Política, gobernanza económica, organización territorial*. Madrid: Dykinson.
- González Iglesias, M.Á. 2014. «Las provincias tras la modificación de la Ley de Bases de Régimen Local efectuada por la Ley de Racionalización y Sostenibilidad de la Administración Local», en T. Quintana López (dir.); A.B. Casares Marcos (coord.), *La reforma del régimen local*. Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Grasse, A. 2001. *Il sistema federale tedesco tra continuità e nuove dinamiche*. Bologna: Editrice CLUEB.
- López Ramón, F. 2010. «Políticas ante la fragmentación del mapa municipal», *Revista de Estudios de la Administración Local y Autonómica*, 313-314 (maio-diciembre): 67-104.
- Morcillo Moreno, J. 2014. «La racionalización de los entes locales en Italia: a la sombra de la incertidumbre», *Revista de Administración Pública*, 195: 303-336.
- Piazza, A. 1999. *Stato e Prospettive delle Riforme Amministrative*. Bologna: Editrice CLUEB.
- Quiñonero, J.P. 2014. «Holland decide reducir de 22 a 14 el número de regiones en Francia», *Diario ABC* (2 de junio de 2014). Disponible en: <http://www.abc.es/internacional/20140602/abci-hollande-regiones-francia-201406022240.html> (24 de maio de 2019).
- Rivero Ysern, J.L. 2014. «La provincia en la Ley de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local de 27 de diciembre de 2013», *Revista General de Derecho Administrativo*, 36. Disponible en: <http://laadministracionaldia.inap.es/noticia.asp?id=1503369> (24 de julio de 2019).
- Schefold, D. 2013. «Rechts vergleichende Beiträge in Zeiten der Finanzkrise», *Deutsch-Italienische Studien*, 3: 5-22.
- Vandelli, L. 2014. *Città metropolitane, province, unioni e fusioni di comuni. La legge Delrio, 7 aprile 2014, n. 56 commentata comma per comma*. Santarcangelo di Romagna: Maggioli Editore.
- Vandelli, L. 1991. «Origine e fondamenti del sistema amministrativo rivoluzionario-napoleonico», en F. Roversi-Monaco e L. Vandelli (coord.), *Diritti civili e istituzioni pubbliche a due secoli dal 1789*. Bologna: Editrice CLUEB.
- Vilella, G. 1998. *L'Administration supranationale dans son contexte Économique, le cas Européen*. Bologna: SPISA e Istituto Italiano di Scienze Amministrative.
- Vilella, G. 1994. *Un'idea di Europa per il prossimo millennio*. Urbino: Ed. Quattroventi.
- Wyplosz, C. 2012. *Macroeconomic Imbalances in the Euro Area*. Bruselas: Parlamento Europeo.

6 XURISPRUDENCIA

- Sentenza do Tribunal Constitucional número 111/2016, do 9 de xuño. Relator Antonio Narváez Rodríguez. En: *Boletín Oficial del Estado*, número 170, do 15 de xullo de 2016, pp. 50172- 50220.
- Sentenza do Tribunal Constitucional número 41/2016, do 3 de marzo. Relator Andrés Ollero Tassara. En: *Boletín Oficial del Estado*, número 85, do 8 de abril de 2016, pp. 24988-25048.

NOTAS

- 1 Schefold, 2013: 7.
- 2 Grasse, 2001: 8.
- 3 Ewing, 1999: 11-12.
- 4 O profesor Ewing realiza a comparativa de países tan distintos como os europeos, Xapón ou Estados Unidos. *Vid.* Ewing, 1999: 13.
- 5 Segundo o ministro Bassanini o 50% do orzamento do Estado na década dos 90 viña atribuído ás institucións rexionais e locais. *Vid.* Bassanini, 1998: 8.
- 6 Decreto legislativo do 14 de marzo de 2013, «*di riordino della disciplina riguardante gli obblighi di pubblicità, trasparenza e diffusione di informazione da parte delle Pubbliche Amministrazioni*»; o Decreto legislativo número 69, do 21 de xuño de 2013, «*su disposizioni urgenti per il rilancio dell'economia*», modificado pola Lei número 98, do 9 de agosto de 2013, ou o Decreto legislativo número 101, do 31 de agosto de 2013, «*di disposizioni in materia di razionalizzazione nelle pubbliche amministrazioni*». A última norma aprobada importante para o noso tema foi a Lei do 7 de abril de 2014, «*su disposizioni in materia di città metropolitane, province, unioni e fusioni di comuni*».
- 7 Vandelli, 1991: 138.
- 8 Segundo o catedrático de Boloña, o departamento foi creado en Francia por medio do Decreto do 22 de decembro de 1789 cun dobre fin, sendo estes a representación estatal e a organización administrativa do Estado. Para iso terían delimitado «os colexios para a designación dos representantes da Asemblea Nacional, pero, ao mesmo tempo, terían constituído as circunscricións fundamentais para a organización administrativa, confiándoa a unha organización baseada nunha asemblea electiva (consello do departamento) e sobre un directorio, órgano executivo permanente, elixido no seo da propia asemblea». (Tradución do autor). *Vid.* Vandelli, 1991: 144.
- 9 Font i Llovet, 1998.
- 10 Denninger, 1999: 9.
- 11 *Ibidem*, 9.
- 12 Cassese, 2000: 8.
- 13 *Ibidem*, 8.
- 14 Segundo o ministro Bassanini, «a complexidade da sociedade contemporánea non pode ser gobernada toda desde o centro. A crise do *biggovernment* das organizacións centralizadas e burocráticas ten esta raíz. A sobrecarga das demandas ao centro devén intolerable, cando as demandas crecen, diversifícanse e requiren respostas sempre máis rápidas». (Tradución do autor). Bassanini, 1998: 4.
- 15 Isto supuxo un «vasto proceso de desregulación, deslegalización e simplificación de procedementos administrativos, tendentes a reducir a carga burocrática e a mellorar e acelerar a actividade da Administración e a simplificar o sistema da responsabilidade... (así como afianzar o) sistema de controis, reforzando os controis internos de xestión, os sistemas de valoración dos resultados, a adopción de parámetros e metodoloxía que privilexien a eficacia da Pública Administración». (Tradución do autor). *Vid.* *Ibidem*, 10-11.
- 16 Cassese, 1998: 7. O profesor Cassese dicía ao inicio da súa introdución que «O primeiro ministro inglés ten polo menos cinco veces o poder do Pazo Chigi (sede do primeiro ministro italiano), mentres o Consello de Ministros italiano ten vinte veces os funcionarios que Downing Street, n. 10, onde ten a sede o primeiro ministro inglés. Se se compara o solemne pazo dos papas, il Quirinale, onde ten a sede o presidente da República Italiana, co máis modesto Eliseo francés, nótase que o presidente da República Francesa ten polo menos cinco veces máis poder que o seu homólogo italiano, pero a presidencia da República Italiana custa seis veces máis que o Eliseo». (Tradución do autor).
- 17 Vilella, 1998: 22.
- 18 *Ibidem*, 22.
- 19 Vilella, 1994.
- 20 Cabrera, 2013: 68.
- 21 Wyplosz, 2012: 6. O profesor defende que, xunto á indisciplina fiscal, foron causas da crise os escasos mecanismos coercitivos e a ausencia de control doutros desequilibrios macroeconómicos.
- 22 Berardi, 2013: 69.
- 23 Cabrera, 2013: 78
- 24 Grasse, 2001: 80. Segundo o profesor Grasse, Alemaña occidental “non será unible ao resto da Federación, o que levou á aceptación dunha situación de desigualdade e variedade”.
- 25 Denninger, 1999: 8.
- 26 *Ibidem*, 8.
- 27 Schefold, 2013: 16.
- 28 Grasse, 2001: 79.
- 29 *Ibidem*, 78.
- 30 Schefold, 2013: 16.
- 31 Anteriormente era un órgano pertencente á federación, aínda que descentralizado a niveis dos estados federados (*Länder*).
- 32 Tamén se reduciron outras administracións e pasouse de 425 *Kreise* e 139 *Kreisfreie Städte* ata chegar aos 235 *Kreise* e 92 *Kreisfreie Städte*.

- 33 Tamén se chegou aos 107 *Kreisfreie Städte*, 295 *Landkreise* e 3 cidades-estado, as cales son Berlín, Bremen e Hamburgo. *Vid.* Grasse, 2001: 103.
- 34 Schefold, 2013: 19.
- 35 *Ibídem*, 21.
- 36 *Ibídem*, 22.
- 37 A STC do 25 de abril de 2013 declarou inconstitucional parte da Lei 57/2003, do 16 de decembro, de medidas de modernización do goberno local.
- 38 A disposición transitoria 2.ª atribúelle ás comunidades autónomas as competencias de servizos sociais que antes tiñan atribuídas os municipios, aínda que foi declarada inconstitucional e nula por decisión da Sentenza do Tribunal Constitucional número 41/2016, do 3 de marzo. *Vid.* Sentenza do Tribunal Constitucional número 41/2016, do 3 de marzo. Relator Andrés Ollero Tassara. *Boletín Oficial del Estado* número 85, do 8 de abril de 2016, pp. 24988-25048.
- 39 García Lozano, 2015: 324.
- 40 Sentenza do Tribunal Constitucional número 111/2016, do 9 de xuño. Relator Antonio Narváez Rodríguez. *Boletín Oficial del Estado* número 170, do 15 de xullo de 2016, pp. 50172- 50220.
- 41 Precisamente esta previsión contida na disposición transitoria segunda da Lei 27/2013, do 27 de decembro, foi declarada inconstitucional e nula por decisión da Sentenza do Tribunal Constitucional do 3 de marzo, número 41/2016.
- 42 Pola disposición adicional 15.ª, a creación e xestión de escolas e gardarías pasa a ser competencia autonómica.
- 43 AA.VV., *Tagliate le Provincie: da 68 a 51*. Giornale *La Stampa*. 31-10-2012. Consultable en: <http://www.lastampa.it/2012/10/31/italia/politica/patroni-griffi-le-province-da-a-riduzione-scelta-irreversibile-11ZttWVKvOgAZxaEolFLiK/pagina.html>. Última visita: 24/7/2015.
- 44 Vandelli, 2014: 47.
- 45 O *sindaco* correspóndese co alcalde no organigrama español, e os *consiglieri comunali* son os concelleiros.
- 46 Vandelli, 2014: 48.
- 47 *Ibídem*, 42.
- 48 López Ramón, 2010: 90.
- 49 *Ibídem*, 90.
- 50 *Ibídem*, 91.
- 51 *Ibídem*, 91.
- 52 As 7 administracións periféricas supoñen unha nova redución obrada polo plan Kallikratis de deste tipo de administracións desde as 13 orixinais do plan Kapodistrias. Estas administracións descentralizadas son as administracións de Ática (onde se atopa Atenas), Macedonia-Tracia, Épiro-Macedonia Occidental (onde está a principal infraestrutura portuaria e económica do país), Tesalia-Grecia Central, Peloponeso-Grecia occidentais-Xónico, Exeo e a relativa á Illa de Creta e o seu arquipélago inmediato.
- 53 Cabrera, 2013: 78.
- 54 AA. VV.; “Manuel Valls propone reducir a la mitad el número de regiones francesas”. Diario *El Confidencial*. Consultable en: http://www.elconfidencial.com/mundo/2014-04-08/manuel-valls-propone-reducir-a-la-mitad-el-numero-de-regiones-francesas_113688/. Última consulta: 24/05/2019.
- 55 AA. VV.; “Manuel Valls propone reducir a la mitad el número de regiones francesas”. Diario *El Confidencial*. Consultable en: http://www.elconfidencial.com/mundo/2014-04-08/manuel-valls-propone-reducir-a-la-mitad-el-numero-de-regiones-francesas_113688/. Última consulta: 24/05/2019.
- 56 Quiñonero, J. P.; “Holland decide reducir de 22 a 14 el número de regiones en Francia”. Diario ABC. Consultable en: <http://www.abc.es/internacional/20140602/abci-hollande-regiones-francia-201406022240.html>. Última visita: 24/05/2019.
- 57 Quiñonero, J. P.; “Holland decide reducir de 22 a 14 el número de regiones en Francia”. Diario ABC. Consultable en: <http://www.abc.es/internacional/20140602/abci-hollande-regiones-francia-201406022240.html>. Última visita: 24/05/2019.
- 58 AA. VV.; “Los diputados de Francia aprueban la reducción del número de regiones de 22 a 13”. Diario *20 Minutos*. Consultable en: <http://www.20minutos.es/noticia/2200949/0/diputados-francia/aprueban-reduccion-regiones/de-22-a-13/>. Última visita: 24/05/2019.
- 59 A adopción fíxose por 261 votos a favor e 205 en contra, coa abstención do grupo parlamentario dos Ecoloxistas. Sobre este particular: AA. VV.; “Les députés adoptent le projet de loi de réforme territoriale”, en *Le Monde*. Consultable en: https://www.lemonde.fr/politique/article/2014/07/23/les-deputes-adoptent-le-projet-de-loi-de-reforme-territoriale_4461747_823448.html. Última visita: 11/06/2019.